

*Розовій спеціалізованій вченій раді
Державного університету
«Житомирська політехніка»*

РЕЦЕНЗІЯ

доктора юридичних наук, доцента

БАРАНОВСЬКОЇ Тетяни Василівни

на дисертаційну роботу **ОЛЬХОВСЬКОГО Олександра Анатолійовича**
на тему «Євроінтеграційні імперативи державної політики
реформування правоохоронної системи»

подану на здобуття науково ступеня доктора філософії
в галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертації

Євроінтеграційні прагнення України та той комплекс реформ у всіх сферах суспільства, які запроваджені останні десятиріччя задля досягнення даної стратегічної мети, ще раз переконливо доводять незмінність курсу на побудову правової держави та громадянського суспільства. Правоохоронна система та ефективність функціонування правоохоронних органів є однією з основних умов захисту прав та інтересів людини, утвердження верховенства права, протидії корупції та організованій злочинності, визначає демократичність розвитку держави та її інтеграцію до правового та безпекового європейського простору.

Необхідність реформування правоохоронної системи зумовлена сукупністю політичних, правових, безпекових та соціально-економічних чинників, динамічність зміни яких підсилюється під впливом євроінтеграційних процесів. Складність імплементації європейських принципів в діяльність правоохоронних органів посилюються системними проблемами, таким як низький рівень довіри населення, дублювання функцій та недостатня прозорість діяльності, корупційні ризики тощо. Умови військового стану посилюють актуальність реформування правоохоронної системи, оскільки поряд з традиційними функціями забезпечення правопорядку, на новий рівень виходить її роль у гарантуванні національної безпеки, захисту критичної інфраструктури, протидії диверсійній діяльності, документуванні воєнних злочинів тощо.

За таких умов підвищується актуальність науково обґрунтованого підходу до формування та реалізації державної політики реформування правоохоронної системи під впливом євроінтеграційних імперативів, що сприятиме демократичному розвитку держави, утвердженню принципу верховенства права, зміцненню національної безпеки та виконання міжнародних зобов'язань України на шляху до повноправного членства в Європейському Союзі.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформованих у дисертації, їх достовірність, академічна доброчесність та повнота висвітлення

Дисертація О.А. Ольховського є самостійним завершеним науковим дослідженням. Наукові положення, розробки, висновки й рекомендації, що виносяться на захист, одержані автором самостійно. Структура дисертації логічно відображає її зміст, відповідає визначеній меті та поставленим завданням дослідження. Завдяки вдалому застосуванню комплексу методів вдалося повною мірою обґрунтувати теоретичні, методологічні, організаційні положення, а також надати практичні рекомендації щодо розвитку організаційно-методологічних положень державної політики реформування правоохоронної системи в умовах євроінтеграції.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій дисертації забезпечені комплексним застосуванням сучасних загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, адаптованих до специфіки тематики дисертації. Зокрема, методи бібліометричного та бібліографічного аналізу застосовано для дослідження й оцінки становлення наукового знання правоохоронну систему; методи теоретичного узагальнення, систематизації, абстрагування та аналогії, групування та структуризації використано для обґрунтування місця правоохоронної системи в реалізації функцій держави; методи статичного аналізу, порівняльно-правового аналізу, структуризації, аналогії, аналізу та синтезу використанні для вивчення правоохоронних систем країн-членів Європейського Союзу; методи моделювання, структуризації, індукції та дедукції, правового аналізу, порівняння та аналогії, групування, теоретичного узагальнення використано для удосконалення процесу розробки та напрямів реалізації стратегії державної політики реформування правоохоронної системи в умовах євроінтеграції.

ґрунтовність та достовірність одержаних наукових положень, висновків та рекомендацій підтверджується значним переліком використаних

першоджерел, в тому числі англomовних джерел, обсягом проаналізованих нормативних актів ЄС та даних, використанням методологічного інструментарію, широким спектром публікацій за темою дисертаційної роботи, а також обговоренням отриманих результатів на всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Порушення академічної доброчесності у наукових працях та дисертації не виявлено. Наявні посилання на відповідні джерела інформації та дотримано усіх норм законодавства про авторське право. Використання ШІ в роботі задекларовано, зокрема зазначено, що інструменти штучного інтелекту використовувалися виключно для технічного опрацювання матеріалу.

Наукова новизна одержаних результатів

Дисертація О.А. Ольховського Олександра Анатолійовича є самостійною, завершеною та комплексною науковою працею, спрямованою на обґрунтування теоретичних та розробку організаційно-методичних положень формування та реалізації стратегічних положень державної політики реформування правоохоронної системи під впливом євроінтеграційних імперативів.

Структура роботи розкриває її зміст, а також відповідає сформованій меті та завданням дослідження. Використання необхідних методів дослідження дозволило отримати відповідні результати, зокрема, автором вперше розроблено організаційно-методологічні положення євроінтеграційної стратегії державної політики реформування правоохоронної системи, у вигляді комплексного багатопроцесного та багаторівневого підходу з детальною регламентацією складових.

Удосконалено:

- теоретичні положення державної політики реформування правоохоронної системи в умовах євроінтеграції через визначення її місця в механізмі реалізації функцій держави (виступає одночасно інструментом, сферою та методом державного впливу), що ґрунтується на теоретичних підходах до їх розуміння та сучасних класифікаціях;
- процес реалізації стратегії державної політики реформування правоохоронної системи в умовах євроінтеграції шляхом визначення завдань за ключовими стратегічними цілями (нормативно-правова адаптація; інституційна адаптація; антикорупція та доброчесність; децентралізація; цифрова трансформація; міжнародна співпраця; захист персональних даних; захист фундаментальних прав людини; цивільний нагляд та контроль), інструменти переваги та ризики їх реалізації, а також обґрунтовано загальні вимоги до

реалізації стратегії, що передбачають правові, організаційні та інформаційні заходи

Отримало подальший розвиток:

– доведення, що реформування правоохоронної системи України в умовах євроінтеграції має ґрунтуватися на імплементації наднаціональних стандартів верховенства права, політичної нейтральності та цифрової сумісності, що дозволяє вибудувати автентичну, інституційно стійку модель, яка через механізми демократичного контролю та пріоритет основних прав забезпечує повну інтеграцію національного безпекового сегмента у спільний правовий простір Європейського Союзу;

– ідентифікація напрямів реформування правоохоронної системи України, шляхом синтезу національної специфіки з універсальними принципами демократичної підзвітності, цифрової сумісності з безпековим простором ЄС та перетворенням правопорядку на високотехнологічну інвестицію в економіку й захист прав людини.

Значення результатів для науки і практики

Проведене О.А. Ольховським дослідження має як теоретичне, так і прикладне значення для широкого кола зацікавлених осіб, оскільки застосування запропонованих авторських розробок сприяє формуванню теоретичного підґрунтя та організаційно-методичних рекомендацій щодо формування та реалізації державної стратегії реформування правоохоронної системи в умовах євроінтеграції.

Практична спрямованість дисертаційної роботи підкріплена впровадженням в діяльність правоохоронних органів, органів місцевого самоврядування, а також в навчальному процесі Державного університету «Житомирська політехніка» при підготовці здобувачів вищої освіти за спеціальністю публічне управління та адміністрування.

Повнота висвітлених наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

За результатами дослідження опубліковано 9 наукових праць, у тому числі: 1 – монографія; 3 статті у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у зарубіжному виданні та 1 стаття у виданні, що включено до міжнародних наукометричних баз даних Scopus та WoS; 3 тези доповідей всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Зауваження та дискусійні положення дисертації

Позитивно оцінюючи сукупність авторських наукових розробок, необхідно вказати на окремі дискусійні питання, наявні в дисертації, зокрема:

1. У п. 1.1 «Розвиток наукового знання про правоохоронну систему як об'єкт державної політики» автором проведено ґрунтовний бібліометричний аналіз наукових публікацій у базі даних Scopus (с. 23–31), однак дискусійним залишається питання репрезентативності використаного пошукового запиту «Law enforcement activities». Застосування лише одного англomовного дескриптора дещо звужує дослідницьке поле та не враховує суміжні категорії, зокрема «policing», «public security», «criminal justice reform», що могли б суттєво розширити аналітичну базу дослідження.

2. У п. 1.2 «Місце та властивості правоохоронної системи в реалізації функцій держави» (с. 38–50) автор обґрунтовує фундаментальне значення правоохоронної системи як інструменту реалізації функцій держави, однак недостатньо уваги приділено співвідношенню понять «правоохоронна система», «сектор безпеки і оборони» та «система забезпечення національної безпеки». Це ускладнює чітке визначення меж досліджуваного об'єкта в умовах сучасної трансформації безпекового середовища.

3. У п. 2.3 «Сучасний стан правоохоронних систем країн-членів Європейського Союзу» (с. 100–135) автором здійснено порівняльну характеристику моделей правоохоронних систем окремих держав ЄС, однак дискусійним є обмеження аналізу переважно трьома моделями – сервісною (Нідерланди), довірчою (Фінляндія) та силовою (Франція). Поза увагою залишилися змішані та регіонально диференційовані моделі організації правоохоронної діяльності, що могло б поглибити наукову цінність проведеного порівняльного дослідження.

4. У п. 3.1 «Удосконалення методології формування стратегії державної політики реформування правоохоронної системи України» (с. 137–161) автор пропонує комплексну організаційно-методологічну модель реформування, однак недостатньо конкретизовано джерела та механізми фінансового забезпечення запропонованих заходів. Враховуючи масштабність реформування правоохоронної системи в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови, питання ресурсного забезпечення потребувало б більш детального економічного обґрунтування.

5. У п. 3.2 «Напрями реалізації стратегії державної політики реформування правоохоронної системи України» (с. 162–187) автор обґрунтовує необхідність цифрової трансформації та інтеграції інформаційних систем із безпековим простором ЄС, проте недостатньо уваги приділено ризикам кібербезпеки, захисту персональних даних та потенційним загрозам цифрової залежності від зовнішніх інформаційних платформ. Зазначені аспекти є особливо актуальними в умовах гібридних загроз та збройної агресії проти України.

1. Визначаючи основні тенденції розвитку наукової думки, ключові напрями досліджень, провідних вчених, інституції та країни, що формують науковий дискурс у сфері правоохоронної діяльності (п. 1.1) шляхом бібліометричного аналізу наукових публікацій у базі даних Scopus (с. 24-25), автор обмежується одним пошуковим запитом «Law enforcement activities», що дещо знижує репрезентативність, звужує дослідницьке поле та не враховує суміжні категорії, зокрема «policing», «public security», «criminal justice reform», що могли б розширити аналітичну базу дослідження.

2. Обґрунтовуючи фундаментальне значення правоохоронної системи як інструменту реалізації функцій держави (п.1.2), автор недостатньо уваги приділяє співвідношенню понять «правоохоронна система», «сектор безпеки і оборони» та «система забезпечення національної безпеки», що дозволило б досягнути чіткого визначення меж досліджуваного об'єкта в умовах сучасної трансформації безпекового середовища.

3. Дискусійним є обмеження порівняльної характеристики моделей правоохоронних систем окремих держав при вивченні їх сучасного стану трьома моделями – сервісною (Нідерланди), довірчою (Фінляндія) та силовою (Франція). На увагу заслуговують також змішані та регіонально диференційовані моделі організації правоохоронної діяльності, що могло б поглибити наукову цінність проведеного порівняльного дослідження, а також відповідає баченню автора щодо недоцільності копіювання вже діючих моделей, без їх адаптації.

4. Позитивно оцінюючи запропонований автором підхід до ключових організаційно-методологічних положень формування та реалізації стратегії реформування правоохоронної діяльності в умовах євроінтеграційних процесів (табл. 3.1), зазначимо, що автор недостатньо конкретизує джерела та механізми фінансового забезпечення запропонованих заходів, що актуалізується масштабністю реформування правоохоронної системи, як в умовах воєнного стану та і за умов повоєнної відбудови, питання ресурсного забезпечення потребувало б більш детального економічного обґрунтування.

5. У роботі обґрунтовується важливість забезпечення спроможності запропонованих підходів до формування та реалізації стратегії реформування правоохоронної системи в умовах впливу євроінтеграційних імперативів щодо подолання інституційного опору та мінімізації пов'язаних із ним ризиків (с. 67, с. 187, с. 190). Водночас дискусійним залишається питання практичного механізму реалізації зазначених положень, оскільки автором недостатньо конкретизовано інструменти управління інституційними змінами, способи нейтралізації внутрішнього спротиву реформам, а також систему мотиваційних, організаційних і комунікаційних заходів, здатних забезпечити ефективне впровадження запропонованої стратегії в діяльність правоохоронних органів.

Водночас, висловлені зауваження не стосуються концептуальних положень дисертації, а тому не впливають на загальну позитивну оцінку роботи, і спрямовані на уточнення пропозицій автора і розкриття дискусійних питань під час захисту.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Ольховського Олександра Анатолійовича на тему «Євроінтеграційні імперативи державної політики реформування правоохоронної системи», представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії, є цілісним, завершеним, самостійним дослідженням, що містить нові науково обґрунтовані теоретико-прикладні результати в сфері публічного управління; за змістовними та формальними ознаками дисертаційна робота відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 року, а її автор – Ольховський Олександр Анатолійович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент:

доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри права та
правоохоронної діяльності
Державного університету
«Житомирська політехніка»

Тетяна БАРАНОВСЬКА

Підпис
Засвідчую:
Учений секретар
Житомирська політехніка

